

SIGNALLINAN

NR 36 SVENSK DYKERIHISTORISK FÖRENING December 2015

Pris 40 kr

Innehållsförteckning:

Dykarledaren

Vi välkomnar vår senaste guldsponsor Sventab

International historical diving event 2015 (sv)

International historical diving event 2015 (eng)

The submarine escape training tank and SDHF
I Cousteaus kölvatten

UV-fotograferingens historia

Vi har förlorat två av våra hedersledamöter

Omslagsbild: Hans Bohlin klädd i 1600-tals dykarträkt i vår Treilebenkopia vid IHDE i Svanesund augusti 2015. Fotograf Kent Forsén. Fler bilder inne i tidningen.

Styrelsen

Birgitta Forsén, ordförande	070-7405023	birgitta.forsen@gmail.com
Bert Westenberg, vice ordf.	070-2379652	bert.westenberg@bredband.net
Hans Bohlin, sekreterare	073-6148410	gosub70@gmail.com
Åke Johansson, kassör	08-133570	ake.johansson@electro.se
Lars Gustafsson, klobbmästare	070-5950536	lars.gustafsson@interspiro.com
Berndt Lennholm, ledamot 1	076-3242535	berndt.lennholm@gmail.com
Kent Forsén, ledamot 2	070-3602104	kent.forsen.mma@telia.com
Steven Eriksson, suppleant 1	070-3743951	steveneriksson@yahoo.se
Olle Sandelin, suppleant 2	070-9315008	olle.sandelin@telia.com

Adjungerade:

Tomas Jangvik	08-7114375	tomas.jangvik@gmail.com
Hans Örn timer, hagen,	073-2503935	hans@ornhagen.se

Hedersmedlemmar

Bertil Jung	1997 † 2014	Bo Cassel,	1998 † 2004
Anders Muren,	1999 † 2001	Ingvar Elvström,	2000 † 2000
Bengt Börjesson,	2001	Claes Lindemark,	2005 † 2013
Ove Dahlstedt	2006 † 2015	Dennis Österlund	2008 † 2007
Uno Jakobsson	2012 † 2006	Åke Follin	2014
Hans Örn timer, hagen	2014		

Sponsormedlemmar:

Guld:

Ingenjörfirma Curt Nyberg AB
Aleris Flyg- och dykmedicin
Interspiro AB
Poseidon Diving Systems
Trelleborg Protective Products AB
NDE Sweden AB
Svenska Sportdykarförbundet
Stockolms sjöentreprenad AB

Silver:

HydroCosmos
AirMedic.se
YRGO, Yrkesdykarskolan Göteborg
Svensk sjöentreprenad
Dan Berg Elprodukter AB
CBM Produkter
ÖPD, Göteborg
Fartygsmagasinet i Stockholm AB
SI Development

SVENSK DYKERIHISTORISK FÖRENING, SDHF

Besöksadress: Djurgårdsvägen 36 B, 115 21 Stockholm

Organisationsnummer: 802422-8457

Medlemsavgift 2015, 250 kr insätts på pg 4400251-7

Glöm inte att meddela adressändring och/eller e-postadressändring till: info@sdhf.se

Redaktör: Hans Örn timer, hagen, hans@ornhagen.se.

Ansvarig utgivare: Föreningens ordförande, Birgitta Forsén, birgitta.forsen@gmail.com

Webbredaktör och ansvarig för www.sdhf.se är Johan Carlsson, webmaster@sdhf.se

Dykarledaren

Ordföranden har ordet!

När detta skrivs är snart 2015 till ända – ett år med många spännande inslag.

Vi kan konstatera att öppethållandet av Dyktankhuset har kunnat utökas i sommar tack vare våra duktiga ansvariga/guider. Åke Johansson kläckte den briljanta idén att ha öppet även någon vardagskväll under högsommaren.

Vid flera tillfällen gjorde man så och det visade sig ge utmärkt resultat.

Många inte minst turister rör sig på Djurgården under sommarmånaderna och de visar stor uppskattning över vårt fina museum. Vi har under säsongen haft fler än 3 000 besökare, ett mycket bra resultat (endast överträffat 2013) och frågan är om vi inte haft flest olika nationaliteter representerade i år.

Hela tiden möts vi av intresserade och fascinerade besökare en del med nostalgisk blick, när de inser att ”deras” dykprylar i dag platsar på ett museum.

Många föreningar och grupper har glädjande nog bokat in sig på Dyktankhuset under året för att hålla möten, utbildningar osv. En perfekt plats om det inte rör sig om för stort antal deltagare.

Kulturarvsdagen 13 september var även den en viktig del för oss i SDHF, där Hans Örnhagen på ett inspirerande sätt berättade om arbetsdykningens utveckling med föredraget ”Från klockdykare på Vasa 1666 till mätnadsdykaren i Nordsjön 2015”.

Den viktigaste begivenheten och utmaningen var förstås International Historical Diving Event i augusti. Om detta kan ni läsa mer om i tidningen och även se fler bilder på vår hemsida.

Naturligtvis har vi stora förhoppningar inför nästa år. Vision 2020 har på inget sätt fallit i

glömska, den har bara fått ligga på is inför andra åtaganden. Vi känner alla ett stort behov av större utrymme för att kunna presentera alla fina föremål, som dessutom glädjande blir fler och fler. Det gäller emellertid stora ekonomiska åtaganden, som inte löser sig i en handvändning.

Hjälp gärna till att sprida information om SDHF och på så sätt även värva nya medlemmar! Som i alla ideella föreningar finns det ett sug efter goda krafter, som kan tänka sig att göra en insats så även inom SDHF. Det kan gälla ett begränsat uppdrag eller ett mer långsiktigt sådant. Ingen insats är för liten. Tveka inte utan hör av dig till valberedningen Rolf Åhrman, ahrman@gavlenet.se / tel 0703 70 40 58 eller Stig Insulan stig@swesulan.se

/ tel 0707 12 52 10 eller någon i styrelsen.

Vill slutligen tacka alla för utomordentligt goda arbetsinsatser som gjorts under året, ingen nämnd och ingen glömd.

En riktigt God Jul och Gott Nytt År önskas er alla!

Väl mött till ett nytt spännande 2016 !

Birgitta, ordförande

PS För att spara papper och pengar vill vi försöka skicka viss information via e-post. (Inte Signallinan förstås !) Runt årsskiftet gör vi ett utskick till er som lämnat e-postadress för att se hur aktuell den är. Vet du med dig att du bytt/ej lämnat någon adress, hör gärna av dig till info@sdhf.se. DS

Vi driver Dyktankhuset tillsammans med

SJÖHISTORISKA

www.sjohistoriska.se

Vi välkomnar vår senaste guldspansor.

SVENTAB
ett företag i MarCon gruppen

Stockholms sjöentreprenad AB eller kort Sventab ingår i MarCon-gruppen.

Stockholms Vattenentreprenader AB

Stockholms Vattenentreprenader AB är ett dykeriföretag i Stockholm som arbetar med dykentreprenader. Företaget har utfört undervattensentreprenader sedan mitten av 1970. Våra uppdrag består av reparationer och nyproduktioner gällande broar, kajer, sjöförlagda ledningar, undersökningar, inspektioner mm. Hänvisning för rekommendationer kan på begäran lämnas på samtliga av de byggföretag och kommuner för vilka vi under 40 års tid utfört arbeten åt.

Svensk dykerihistorisk förening hälsar Sventab välkomna som guldspansorer under 2016. I samband med Kulturarvsdagen 2015 passade Sventab på att visa upp sin nya dykplattform med nitroxanläggning och rekompansionskammare. Kammaren som skyttar i containern bakom Jan-Erik Johansson, i blå tröja, är av märket Haux Starcom 2000. Vill ni veta mer om Stockholms Vattenentreprenader och MarCon-gruppen så gå in på <http://www.sventab.se/>

#

Silverspansorer:

International Historical Diving Event 2015

(Text Birgitta Forsén, Foto Kent Forsén)

(För fler bilder från evenemanget se efterföljande artikel. Red anm.)

Så var det äntligen fredagen den 14 augusti, datumet för starten av International Historical Diving Event (IHDE) efter många månaders förberedelser. Sommarvädret hade infunnit sig och Svanesund på Orust i Bohuslän badade i sol. Den stora banderollen med de fyra nordiska föreningarnas loggor prydde staketet till platsen för evenemanget, Yrkesdykarskolan (YRGO) belägen alldeles vid färjeläget i Svanesund.

Patrik, Dan och Per

Att välja denna plats visade sig vara ett utmärkt val. Här fanns en stor öppen plats utomhus med lång kaj, nedstigningsplatser för dykning, en dyktank på land samt gott om utrymme inomhus. Alltså gott om svängrum för utställningar, föredrag, måltider mm om vädrets makter inte skulle vara samarbetsvilliga. Sist men inte minst fanns där en stab av handlingskraftiga människor, som gjort och gjorde sitt yttersta för att allt skulle lyckas bra. Inga problem, bara möjligheter!

Våra gäster från Norge, Torstein, Stein, Elin och Björn

De deltagande nationernas flaggor prydde de höga hyllsektionerna, där skolans utrustning förvarades. Runt om i lokalerna fanns utställningar av alla de slag. Tomas Jangvik hade satt ihop en imponerande samling av undervattensfotoutrustning, där större delen kom från Dyktankhuset. Staffan von Arbin bidrog med bl a dykapparater av varierande slag från den egna samlingen. Rebreathers från anno dazumal fram till modern tid visades upp av Lars Gustafsson och Stig Insulan bidrog med äldre utrustningar från olika delar av världen.

Vår egen ubåt Doppingen II fanns på plats liksom vår stora dykarklocka.

Tomas Jangvik

Lars Gustafsson och Gottfried Keindl

Deltagarna strömmade till från när och fjärran och våra danska och finska vänner medförde imponerande mer eller mindre antika dykföremål. Dessa riggades upp för allmänt beskådande och inte minst ”Den gamle herremannen”, som gör anspråk på att vara världens äldsta dykardräkt och i vanliga fall finns att se på Raahe Museum i Finland, väckte stort intresse och förundran.

Eftermiddagen ägnades åt att installera alla saker och gav dessutom möjlighet för deltagarna att träffas och lära känna varandra vid en kopp kaffe. På kvällen jobbade grillmästarna Ingrid Jungemann och Bert Westenberg för högtryck för att förse alla med goda kycklingspett och sallad.

Världens äldsta dykardräkt

Ingrid Jungemann och Bert Westenberg vid grillen

Lördag morgon var det dags för den stora invigningen, som förrättades av ordföranden Birgitta Forsén, som hälsade alla välkomna och framförde Svensk Dykerihistorisk Förenings (SDHF) förhoppningar om trevliga och givande dagar. Med ett klubbslag var eventet öppnat varefter Hans Örnhagen presenterade föreningen och dess historia i sammandrag och Dan Hedberg yrkesdykarskolan, gällande säkerhetsrutiner mm. SDHF:s gästbok skickades runt för signering av alla deltagare.

Lars Gustafsson och Birgitta Forsén

Nu var det dags för de praktiska övningarna. Lars Gustafsson introducerade med att berätta om klockdykningens mysterier varefter Hans Bohlin kläddes i underställ och älghudsdräkt för att göra ett klockdyk i tanken. En kranbil skötte lyftet och nedsänkningen. Publiken hade chans att se hela proceduren och kunde även genom små fönster i tanken se vad som hände där.

Bröderna Jylhä

Sedan var det dags för den finska klockan "Mårten", som de unga pojkarna Jylhä fick göra uppvisningsdyk med.

Flera av åskådarna köade sedan för att själva få chans att pröva detta äventyr till stor förtjusning både bland dykarna och publiken.

Under tiden hade en mödosam påklädningsprocedur pågått i den finska gruppen. Det var dags att visa upp "Herremannen". En verklig prestation bara att komma in i denna underliga dräkt.

Såg nästan ut som den hämtats från någon science fiction film. Det var inte tal om att låta fler prova denna dräkt!

Påklädningsprocedur

"Den Gamle Herremannen" på väg ner

Henrik Berntsson från Poseidon Diving System AB presenterade den allra senaste rebreathern för intresserade åhörare. Ett klart annorlunda sätt att dyka på jämfört med ”vanlig” dykning med luft. De tekniska finesserna lockade många att ta sig extra en titt på denna innovation.

Hans Sahlén och Åke Follin

En stor del av utställningsområdet inomhus bestod av stora planscher och övertäckta montrar. ”Expedition Röda Havet – ett 60-årsminne” en utställning producerad av Staffan von Arbin, Bohusläns museum, i samarbete med SDHF begick sin premiär här. Efter invigningstal av Birgitta Forsén och Staffan von Arbin avtäcktes montrarna av två som deltagit i denna expedition, Åke Follin och Hans Sahlén. Dessa båda gentleman visste att berätta om detta äventyr. Åkes egenhändigt konstruerade dykapparater, kamerautrustningar mm fanns att se i montrarna. Åke var dagen till ära i expeditionens eleganta uniform, som satt perfekt även efter 60 år. Under eftermiddagen visades även filmen ”Expedition Röda Havet”.

Gunnar Broge bjuder Per Almbratt på en styrketår

Utomhus i det vackra augustivädret pågick dykningar med diverse ”antika” utrustningar. Thomas Helmersson samsades iförd sin torrdräkt från 40-talet med våra danska vänners betydligt äldre utrustningar. Flera stod i kö för att få prova och efter dyk med den öppna hjälmen Miller Dunn satt nog dyksupen som bjöds på fint. Åskådarna fick nöja sig med kaffe, men det var inte dumt det heller i solskenet. På kvällen hade en professionell kock hyrts in och han serverade en utsökt italiensk buffé direkt från grillen. Just då kom en liten regnskur men det var allt av den varan under helgen. Lars Gustafsson var en idog lottförsäljare och under middagen drogs ett antal lyckliga vinnare. En verkligt fin vinst var den imponerande boken med sammanställning av frimärken från hela världen med dykmotiv. Författaren Jouko Moisala hade skänkt denna gedigna bok, som om sanningen skall fram inte ens var färdigtryckt. Undertecknad hade den stora glädjen att vinna den och boken dök upp ett par veckor senare direkt från pressarna! Förutom trevlig samvaro bjöds på ett antal 16 mm filmer från SDHF:s filmarkiv. Dessa visades av Lars Gustafsson i en projektor av modell Ä.

Vår gäst från Ryssland Alex Koslov medförde en intressant video om 140 år med Moscow Rescue Service, som Stig Insulan översatte simultant från ryska till engelska, en bedrift i sig!

Söndagen bjöd på fortsatt vackert väder och nu var det föredrag på programmet. Hans Örnhagen inledde med ”Swedish hyperbaric chambers for treatment and research. – From Sandahl to DNC 2014.” En imponerande och väl illustrerad exposé av svenska tryckkammare och dessas användning.

Hans Örnhagen

Imre Botos

Därefter berättade Imre Botos som själv varit med och utvecklat och testat den första rebreathern (ACOC) byggd av AGA 1972. Imre berättade på ett fängslande sätt hur det var att göra komplicerade räkneoperationer före datorernas intåg. Det var räknesticka och räknesticka som gällde. Det kom att ta många kvällar och nätter i anspråk för att räkna fram tabeller mm.

Marcus Runeson

Sist och yngst bland föreläsarna var Marcus Runeson, som berättade och visade fantastiska bilder från en värld utom räckhåll för de flesta av oss, bland sjunkna vrak på enorma djup i Östersjön. Med stor respekt och ödmjukhet jobbar Marcus och medarbetare med den nya rebreather-tekniken. Kunskap är A och O när man ger sig ner på stora djup och det gäller att visa respekt inför vad man ser och upplever. Föredragshållarna presenterades av Bert Westenberg, som även avtackade dessa med lämpliga böcker. En härlig fisk- och skaldjurssoppa serverades till lunch, vad annars när man är på västkusten. Ett bildspel med ett antal svenska sportdykare sammansatt av Gunnar Bemert, "Swedish Sportdivers Hall of Fame" rullade på under dagen.

I och med föreläsningarna och lunchen avrundades det historiska mötet, där Wieslaw Wachowski, representant för den polska föreningen, överlämnade ett ständigt medlemskap i den polska föreningen till Hans Örnhammar och Lars Gustafsson, som tack för mångårigt gott samarbete.

Därefter tackade ordföranden Birgitta Forsén alla goda medarbetare och vände sig speciellt till Dan Hedberg och hans stab för det fantastiska arbete de lagt ner som värdar.

Ett varmt tack riktades också till alla entusiastiska deltagare, som gjort att

mötet blivit så minnesvärt. Det blev som vi hoppats. Ett härligt möte med likasinnade från olika länder. Många nya kontakter har tagits och gamla byggts på.

Slutligen överlämnades banderollen till Jouko Moisala, representant för finska föreningen, som hälsade oss alla välkomna till nästa års träff i Åbo 20 – 22 maj 2016. Väl mött där!

#

International Historical Diving Event 2015

(Text Birgitta Forsén. Foto Kent Forsén) (For more photos see the previous article in Swedish)

So at long last it was Friday 14th August and time for the EVENT after months of preparations. The summer weather had arrived after a rainy and cold period and Svanesund on Orust in Bohuslän bathed in sunshine. The big banner with the logos of the Nordic societies could be seen on the fence to YRGO, the Commercial Diving School close to the ferry terminal in Svanesund. The choice of this place for this event was perfect. A large open area outside with a long quay, ladders for the divers to step into the water, a

Cheryl and Peter Wingett

diving-tank and lots of space inside as well. In other words plenty of room for exhibitions, lectures and eating if the weather didn't continue to be nice. But the most important thing was the staff, who had worked hard to get everything ready for the event and still did. They really lived after their motto "No problems, just possibilities"!

The flags of the different nations of the participants were decorating the big shelves hiding all the stuff belonging to the diving school. Many exhibitions were to be seen around the area. Tomas Jangvik was showing an impressive collection of underwater photographic equipment. Most of these things belong to our museum in Stockholm, Dyktankhuset. Staffan von Arbin showed, among other things, some aqualungs from his comprehensive collection. Lars Gustafsson contributed different models of rebreathers from ages ago until top modern ones. Different more or less antique diving equipment from around the world had been brought there by Stig "Sulan" Insulan. Our own submarine "Doppingen 2" was there together with our big diving bell from Dyktankhuset. The participants arrived from different parts of Europe and our Danish and Finnish friends brought some fascinating things to Svanesund. Everything was placed so you could admire the interesting objects. The most spectacular thing was no doubt "The Old Gentleman" which is said to be the oldest diving suit in the world and usually is to be seen in Raahe Museum in Finland.

Stig Insulan and Aleksandr Kozlov

Different more or less antique diving equipment from around the world had been brought there by Stig "Sulan" Insulan. Our own submarine "Doppingen 2" was there together with our big diving bell from Dyktankhuset. The participants arrived from different parts of Europe and our Danish and Finnish friends brought some fascinating things to Svanesund. Everything was placed so you could admire the interesting objects. The most spectacular thing was no doubt "The Old Gentleman" which is said to be the oldest diving suit in the world and usually is to be seen in Raahe Museum in Finland.

During the afternoon everyone settled down and had the opportunity to get to know each other and make friends over a cup of coffee. In the evening our cooks Ingrid Jungermann and Bert Westenberg were working hard to make everybody happy at the barbecue.

Bert Westenberg , Jaap Stenger and Jord Hoetink

Saturday morning the opening of the event was going to take place. Birgitta Forsén, president of Swedish Diving Historical Society (SDHF), welcomed everyone and expressed the society's hope for some interesting and pleasant days. Dan Hedberg, YRGO, presented the commercial diving school and informed us about security routines etc, followed by Hans Örnhagen, who told us about the history of SDHF. The special guest book was sent round to be signed.

Now it was time for the more practical parts of the event. Lars Gustafsson introduced bell diving in the most illustrative way and Hans Bohlin was dressed up in a leather suit to be ready for the bell dive, which was going to take place in the tank.

A big crane lorry was waiting to lift the heavy bell and the public could see all that was happening. They even had a chance to look into the tank through the small windows in it.

The Bell "Mårten" is on its way

Henrik Berntsson

After that dive it was time for the Finnish diving bell "Mårten" in which the young Jylhä boys did the first demonstration. Then many of the delegates formed a queue to have a try with the bell.

In another part of the area a tough and complicated dressing was taken place among our Finnish friends. It was time to demonstrate "The Old Gentleman". It was very difficult just to come inside this strange suit. It looked like it came from a science fiction film when the diver was lowered down into the tank. No chance for the audience to try this one, just to look at this spectacular creature.

Next in the programme Henrik Berntsson from Poseidon Diving System AB introduced the latest among rebreathers for an interested audience. Indeed a different way of diving compared with the usual "air diving". The technical specialities were admired afterwards.

A large part of the exhibition area was occupied by posters and covered cases.

Expedition "Red Sea" 60 year anniversary, produced by Staffan von Arbin, Bohusläns museum in, collaboration with SDHF, had its grand opening in Svanesund. After speeches by Birgitta Forsén and Staffan von Arbin, the exhibition was opened by two members of the expedition, Åke Follin and Hans Sahlén. These two elderly gentlemen could really tell us about the adventure. Among other things to be seen there were aqualungs and underwater camera cases constructed by Åke himself. To celebrate the day he was dressed up in the elegant expedition uniform, which after 60 years still fit him perfectly! During the afternoon the film "Expedition Röda Havet" was shown.

Interested audience

Outside in the lovely August weather more dives were taking place with more or less fascinating stuff. There was Thomas Helmersson in his dry suit from the forties together with our Danish friends and their much older equipment. People were waiting in the queue to dive and after trying the old open helmet Miller Dunn maybe then were in need of the offered "snaps". The public, though, had to stick to the coffee which was served and that wasn't too bad either in the sunshine.

In the evening there was a professional cook who served an excellent Italian buffet directly from the grill. A little rain fell but that was all during the whole weekend. Lars Gustafsson was a keen salesman of the traditional lottery tickets and got us all to buy. During dinner some happy winners could make their choices from the prize table. An impressive gift from Jouko Moisala was a thick book about stamps with diving motives from all over the world. Well, to tell you the truth, it was so new that it wasn't even printed yet. I had the privilege of winning this and was pleased when the book arrived directly from the press some weeks later. The dinner guests got extra entertainment by Lars Gustafsson, who showed old 16 mm films from SDHF:s film library, of course shown with an old projector.

Participants from Dykkehistorisk Selskab in Denmark

Our guest Aleksandr Kozlov from Russia showed an interesting film about "140 years with the Moscow Rescue Service" which Stig Insulan translated simultaneously from Russian to English - quite an achievement!

Dan Hedberg and Per Almbratt

Sunday morning arrived with sunshine but now it was time for the lectures inside the building.

Hans Örnhagen started with “Swedish hyperbaric chambers for treatment and research. – from Sandahl to DNC 2014” and gave us a fascinating and well illustrated exposé of the Swedish chambers and how they have been used.

Then Imre Botos, who is one of those who developed the first rebreather (ACOC), built by AGA 1972. He told us the story about this work and since it was long before everyone had a computer they had to use an old-fashioned calculator and the slide-rule. They had to do a lot of calculating so they spent many evenings and nights to produce the tables.

The last and also the youngest of the lecturers was Marcus Runeson, who gave a presentation about “Rebreathers: Key to the dark cellar of the sea – examples from the Baltic”.

Marcus told us about his work and showed fantastic pictures from a world beyond the reach of most of us. Pictures from sunken wrecks very deep in the Baltic Sea. With great respect and humble spirit, Marcus and his team work with this new technique. Knowledge is very important when you visit fragile wrecks in these areas so deep down.

The lecturers were introduced by Bert Westenberg, who also presented them with books.

A delicious sea-food soup was served for lunch, what else to be expected when you are on the Swedish west coast ?

A slide show “ Swedish Sport-divers Hall of Fame” was shown during the day. This is produced by Gunnar Bemert, SDHF.

Now the event was coming to an end. Wieslaw Wachowski from Poland welcomed Hans Örnhagen and Lars Gustafsson to be life-members in the Polish Historical Diving Society with thanks for many years of good co-operation.

Lars Gustafsson, Wieslaw Wachowski and Hans Örnhagen

Then Birgitta Forsén expressed her thanks to all the hard working people and addressed a special and warm thank you to Dan Hedberg and his wonderful team.

Thanks to them everything had worked out fine during the event. Cordial thanks were given to all delegates for their contributions which made the meeting what SDHF had hoped for, a great event where people with the same interests came together, shared experiences, made new friends and developed old ones.

Finally the banner was given to Jouko Moisaka from the Finnish Society, who welcomed us all to the 2016 event in Åbo, Finland, 20th – 22nd May.

See you there!

The major part of the participants of IHDE 2015

#

Silversponsorer

#

#

#

AirMedic.se
Specialistmottagning
[Internetbokning](#)

The Submarine Escape Training Tank and the Swedish Historical Diving Society

"DYKTANKHUSET" or the escape training tank house, with its electro welded pressure chamber, was constructed in 1934. It was in commission until 1978 when the navy moved its experimental and training facility and the house should be pulled down, and replaced by a large grass field, for the recreation of the Stockholmers.

A group of diving enthusiasts had the idea that the house could serve as a diving museum but in general there was very little support for the idea. An early morning in May 1979, three weeks before the bulldozers were to come, a meeting was held outside the house as a last desperate attempt to salvage the house. In all a group of about 20 persons, among them many celebrities, were there to support the idea. At that meeting the Swedish Diving Historical Society was founded with one single mission, to save the building and what was left of its content. An executive committee was elected with Hans Örnhagen as president and Bo Cassel as secretary. Almost 20 years later the Stockholm Maritime Museum declared an interest in supporting the idea of a diving museum and since 1999 The Swedish Diving Historical Society and the Stockholm Maritime Museum run the house as a joint venture supported by the owner of the house The Royal Djurgården Administration.

We still have a long way to go and we have the same problem as many other voluntary organizations, which make things a little slow, but we are proud, we managed to get a solid home for diving history in Sweden.

The about 200 members of the society and many others have contributed to the collection of close to 1000 registered items. Most of them are from the period 1950 and on. Maybe not very impressive for a museum, but the best is that the collection is displayed in a building in which escape training and diving research has been conducted since 1934. The escape training tank and the recompression chamber with wet pot thus are the premium items in the collection.

In addition to this there are equipment for helmet diving from different eras, communication equipment, uv-tools, uv-cameras for photo and video, not to mention all kind of equipment for scuba diving and recreational diving.

We have a collection of close to 20 rebreathers for oxygen and mixed gases, dating from 1940 till today and a wall covered with sportsdiving equipment, such as masks, BCDs, snorkels, fins and scuba apparatus

Even a mini-submarine built in 1969 by the Swedish inventor Håkan Lans and a remotely operated vehicle from middle of the fifties belong to the collections. The ROV, once part of a secret mine hunting project, is most likely one of the first built in Sweden.

Most welcome to visit us. Check our website at www.sdhf.se for opening hours and contact information.

#

Silversponsorer:

Fartygsmagasinet i Stockholm AB

Österlånggatan 19, Gamla Stan i Stockholm (Öppet tor & fre 11-18, lör 11-15)

mail@seaborne-fartygsmagasinet.com

www.seaborne-fartygsmagasinet.com

#

I

SSE AB
SVENSK SJÖENTREPRENAD AB
DYKERI & SJÖARBETEN
www.sse-ab.se

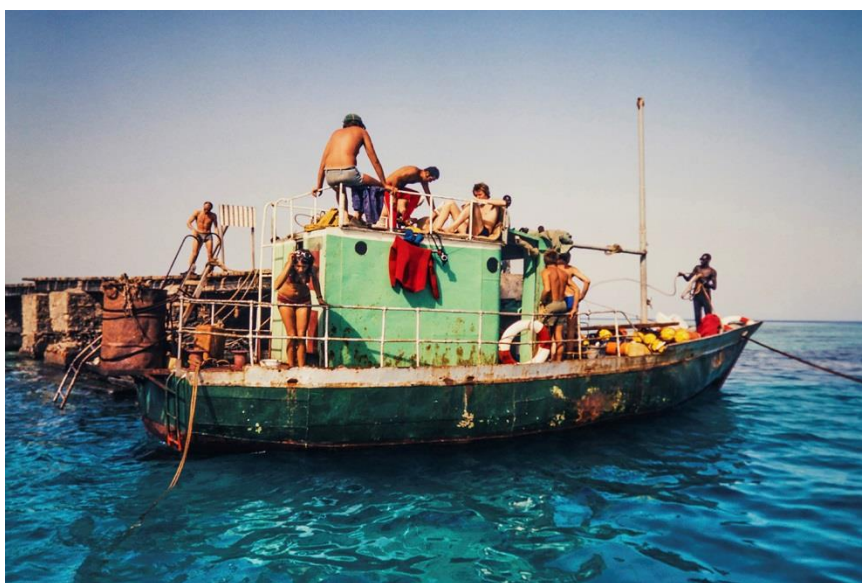
COUSTEAUS KÖLVATTEN

(Sommaren 1974)

Text och foto Kent Forsén

Mjukt nigande i de långa runda dyningarna stävar **M/S Rawia** nordvärt från hamnstaden **Port Sudan**, utanför den sudanesiska kusten. En båt som man inte skulle lämna kajen med om det blåst mer än en m/s. Trots den tidiga morgontimmen har solen redan hunnit en bit ovanför horisonten, och lufttemperaturen är 34 ° C. Fyra kolsvarta sudaneser utgör besättning på Rawia, en plåtbåt, ca 12 m från för till akter. De fyra behöver inte känna sig ensamma. Ombord finns även inte mindre än 15 svenskar, en österrikare och en tysk, alla sportdykare med otyglad iver att få komma till det avlägsna men åtråvärda korallrevet **Shab Rhumi** ca 25 sjömil norrut.

Två högtrycks kompressorer, en mängd dykutrustning och alla fotoutrustningar gör utrymmet på båten väl utnyttjat. Åtta av expeditionens deltagare har slagit sig till ro uppe på styrhyttens tak för att härifrån njuta av den behagliga sjöresan. Tillvaron tycks problemfri och stämningen är god.

M/S Rawia

Efter någon halvtimmas gång bryts plötsligt friden när någon pekar och ropar - delfiner ! Vid sidan av Rawia avtecknar sig de strömlinjeformade djuren tydligt mot det klarblå vattnet. Någon rusar efter en kikare, andra kastar sig handlöst efter sina kameror, för att om möjligt få en bild eller filmsnutt av de snabbsimmande delfinerna. Efter flera eleganta meterhöga hopp över vattenytan, simmar de under några ögonblick alldeles framför båtstaven, för att därefter försvinna lika plötsligt som de kommit.

Efter fyra timmars gång framträder en efterlängtd siluett mot horisonten, det lilla kumlet på Shab Rhumi's sydspets. En febril verksamhet uppstår trots värmen, och alla gör sig klara för att dyka så snart vi kommer fram. Resultatet av denna iver blir att sjuutton fullt påklädda sportdykare är klara att hoppa i vattnet, en halv timma innan vi ens är framme. Svetten bokstavligen flödar innanför vådräkterna.

Shab Rhumi, ett av Röda Havets mest legendariska korallrev, är ringformat och har en stor vacker inre lagun, till vilken man endast kan komma genom en trång kanal från väst. På sydspetsen fortsätter revet med en undervattensplatå på 20-25 m djup. Här bildar det marina livet ett praktfullt färgskådespel, men dessutom är detta en pålitlig plats om man vill se hajar och stim av barracudor.

Shab Rhumi - en pålitlig plats för den som vill se hajar

Det var här som den berömda **Jacques Yves Cousteau** för över 50 år sedan, närmare bestämt på sommaren 1963, lät genomföra ett av sina mest ambitiösa projekt, "Precontinent II" eller "Continental Shelf Station Two (Conshelf II)". Tio år tidigare hade Cousteau utkommit med den berömda bästsäljaren "Den tysta världen". Boken blev senare lika populär som film och belönades med en Oscar.

Conshelf II är onekligen en dykhistorisk pusselbit. Med denna science fiction-liknande undervattensstation ville Cousteau undersöka om det var möjligt att skapa en miljö på havsbotten där människan kan leva och arbeta. Att Shab Rhumi valdes för detta fascinerande projekt hade flera orsaker. Man ville utföra experimenten längs en öde kust med extrema väderleksförhållanden, långt bort från övrig civilisation. Lyckades man här skulle det gå var som helst på jorden. Det krävdes ett rev som hade revhyllor med rätt bottenbeskaffenhet på lämpliga djup. Dessutom ville man arbeta ostört. Shab Rhumi ligger norr om den del av Sudans kust som vid den aktuella tidpunkten fanns med på vanliga sjökort och var utsatt endast på översiktskort med skala 1:750.000.

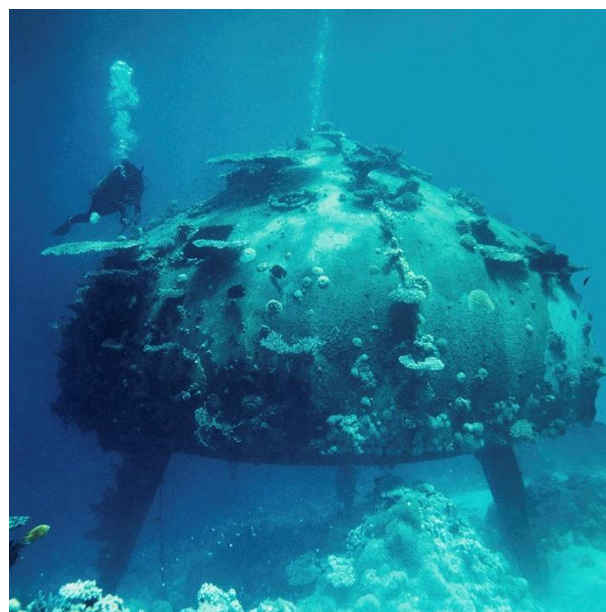
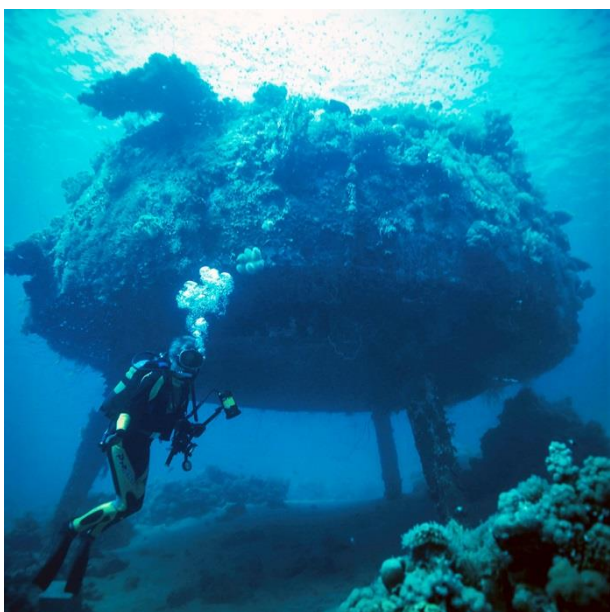

”Starfish House” (källa: MessyNessy hemsida, Internet)

I Conshelf II deltog vetenskapsmän och dykare, professionella såväl som amatörer. Till det undervattenssamhälle som uppfördes hörde en specialtillverkad stor bostadshangar, ”Starfish House”, som var stadigt förankrad på 12 m djup. Här levde sex oceanauter under 30 dagar. Till stationen hörde även en specialkonstruerad ”djupkabin”, där två personer tillbringade en vecka på 30 m djup i heliox-atmosfär. Djupkabinen var delad i två utrymmen, det lägre våtrummet som innehöll dykutrustning, verktyg och lucka till undervattensvärlden utanför samt det övre, relativt torra förläggingsrummet. Dagligen utfördes under Conshelf II ett stort antal experiment, däribland fortlöpande medicinska undersökningar. Psykiska effekter på människor som tvingas leva trångt i en extrem miljö studerades. Likaså undersöktes olika gasblandningar och dessas inverkan. På programmet stod dessutom omfattande naturvetenskapliga undersökningar. I den stora bostadshangaren hade man t o m ett biologiskt laboratorium för studier av olika mikroorganismer. Hela detta undervattenssamhälle försågs med luft, elektricitet, mat, vatten och andra förnödenheter från främst ett ”serviceteam” ombord på fartyget Rosaldo, men även från Cousteau´s välkända dykarfartyg, den ombyggda minsveparen Calypso, uppe på havsytan. En av anledningarna till att Shab Rhumi ansågs vara särskilt lämpat för detta gigantiska projekt var det enorma marina livet på revet. Havets invånare kunde här studeras i sin rätta miljö. Inget fiskande eller harpunerande förekom och fiskarna blev snabbt helt orädda. För säkerheten hade man placerat ut hajburar ner till 50 m djup. Vid Shab Rhumi har det alltid funnits rikligt med haj. När stationen uppfördes blev dessa ”havets vargar” då och då närgångna och utgjorde ibland ett irritationsmoment. Efter en tid avlägsnade sig dock hajarna från dykarnas omedelbara närhet, men fanns hela tiden i bakgrunden. Haj var ändå ett ständigt samtalsämne under hela Conshelf II, en slående likhet med vår egen lilla ”expedition”. Conshelf II föregicks av omfattande förberedelsearbete. En höjdpunkt i försöken att åstadkomma ett trycksäkert skrov för bemannad utforskning av kontinentalsockeln, var den berömda undervattensfarkosten ”Denise”, även kallad det ”dykande tefatet”.

Med hjälp av detta kunde två människor gå ner till 300 m djup och vara där i sex timmar. Denise var en sinnrik konstruktion. Det var den första bemannade frigående undervattensfarkost som utgick från en undervattensbas. Denise vägde 3,5 ton och var 2,85 m i diameter. Tack vare vridbara utloppsrör ur vilka det sprutade vattenstrålar, kunde tefatet dyka, stiga, backa och rotera kring sin egen axel. Farkosten kunde lutas upp eller ner med hjälp av kvicksilver som pumpades mellan trimitankar i för och akter. Den var försedd med vridbara strålkastare och sammanlagt 10 linsförsedda små fönster, ”ögon”, som gjorde det möjligt att se vad som fanns ovanför och framför samt att både filma och fotografera. Bland en imponerande instrumentering fanns även ekolod som blickade uppåt, nedåt och framåt. Två dykare kunde vara nere 24 timmar. I den händelse totalt kraftavbrott skulle inträffa kunde ballast lösgöras manuellt för stigning upp till havsytan. Filmkamerans strålkastare satt på en ställbar hydraulisk antenn. En annan hydraulisk arm var försedd med armbåge, tum- och fingerleder och kunde sträckas ut för att skära av och samla växter eller ta geologiska prover.

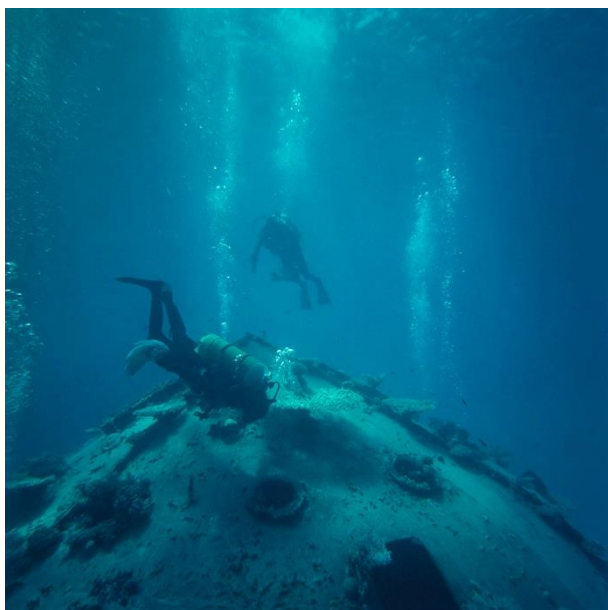
På 12 m djup stod en kupolformad konstruktion, eller ”tefatshangar”, som var luftfylld och användes till parkering av Denise. Mellan denna kupol och det stora Starfish House samt de fartyg som låg uppe på ytan, fanns möjlighet till kommunikation både via telefon och intern TV. Mellan enheterna på botten fanns ett ”redskapsskjul” för förvaring av bl a undervattensskotrar. Conshelf II resulterade 1964 i den dokumentära filmen - ”Värld utan sol”.

Consteau's berömda tefatshangar vid Shab Rhumi (Dykaren på bilderna är SDHF's nuvarande ordförande, Birgitta Forsén. Red anm.)

Rawia ankrar upp vid revkanten, maskinen tystnar och dykarna går ner i vattnet. Fisklivet och det klara vattnet fascinerar så till den grad, att hajfaran snabbt glöms bort. Och så plötsligt på vår väg neråt, simmar en haj graciöst framför oss. Vem som är mest överraskad, den eller vi, går inte att säga. Spänning blandad med nyfikenhet och beundran får oss att stanna kvar för att fotografera den eleganta simmaren. Efter att ha cirklat kring oss några varv är nyfikenheten stillad och hajen simmar majestätiskt sin väg. Väl nere vid botten träffar vi på de första spåren efter Conshelf II. Det vi ser är stålskelett till något som en gång tjänstgjort som fiskburar. På dessa har korallerna hunnit skapa imponerande byggnadsverk, som bebos av hundratals färggranna fiskar.

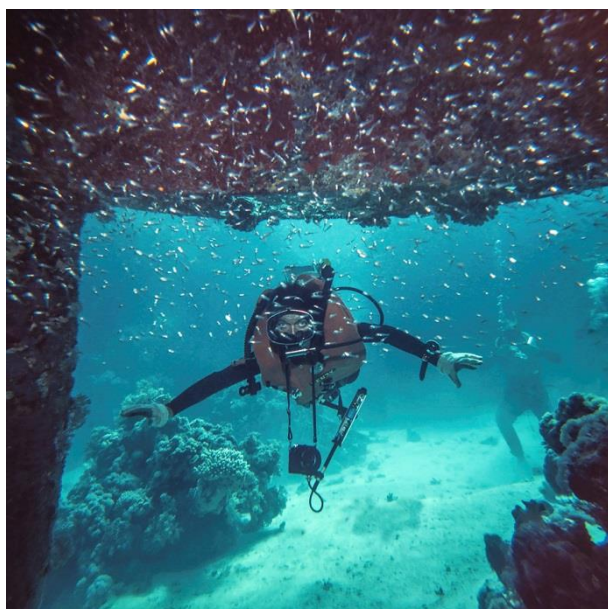
Vi simmar ut mot den brant stupande revkanten och fortsätter neråt. På 30 m djup står resterna av en av de hajburar som användes av Costeau och hans dykare. En stor vacker fjädersjöstjärna har tagit burens tak i besittning, och pryder denna som kronan på verket. Långsamt rör vi oss uppåt igen och spanar samtidigt efter tefatshangaren. Där uppe på 12 m djup ser vi den lökformade skapelsen, som på sina fyra ben reser sig en bit över botten. Några av dykarna är redan där.

Dykare både på in- och utsidan

Kameror arbetar för högttryck och den ena blixten avlöser den andra både på in- och utsidan av den stora kupolen. Det är inte att ta miste, den som har sett "Värld utan sol" vet att detta är platsen för den spännande filmens tillkomst. Solstrålarna spelar förtrollande bland tusentals små silverglänsande fiskar som håller till under hangaren. Stimmets visar inga tecken på rädsla när vi underifrån simmar in i den numera vattenfyllda hangaren. Dagsljuset har fullt tillträde genom glaslösa ventiler, som också är passage åt de färggranna fjärilsfiskarna.

Efter dykare som varit inne i hangaren hade luftbubblorna samlats i hangarens tak och bildade där en stor luftbubbla. Upprymda av att få dyka på denna historiska plats, sticker vi upp huvudet i luftrummet och utropar - hit måste vi igen, vilket ger ett bisart eko. Vi stoppar regulatören i munnen och simmar ner och ut genom kupolens botten. Det är dags att återvända till ytan. För Cousteau och hans medhjälpare var Conshelf II ett stort, viktigt, både roligt och spännande experiment, som satt djupa spår i kunskapsfloran om havet och dess invånare. För vår lilla expedition var resan i Cousteaus kölvatten en oförglömlig upplevelse. Vi ytsimmar sista biten mot Rawia, hör högtryckskompressorerna som en akustisk luftförorening i en för övrigt tyst och ren natur. Väl ombord igen, avnjuts lunchmelon. Dykarna räknas in och order om avgång ges. Kort därpå stävar vi åter sydvart.

Tusentals silverglänsande små fiskar

Conshelf II sponsrades delvis av den franska petrokemiska industrin som i likhet med Cousteau själv hoppades att bemannade samhällen som Conshelf II skulle kunna tjäna som basstationer för vidare exploatering av havet. Några år senare avbröt Cousteau glädjande sitt stöd för sådan exploatering av havet för att istället engagera sig för den marina naturens beskydd. Starfish House, tefatshangaren och djupkabinen mm var designade och konstruerade i Medelhavet och transporterades sjövägen till Shab Rhumi.

När Conshelf II var slut avlägsnades det mesta av stationen, dock inte allt, vilket har kritiserats från flera håll. Det berömda kupolformade tefatsgaraget, vars gula färg för länge sedan ersatts av ålderns patina och vackert formade koraller samt en del andra spår av projektet finns kvar än idag.

En stor ormstjärna pryder numera en av hajburarna

#

SDHF är igång med att skapa en historik över uv-fotograferingen/filmningens historia. Här kommer första delen av två. Vid ett sådant här stort projekt har vi valt att skriva om hur uv-foto/filmning kom till och skriva om viktiga händelser, internationellt och nationellt.

Det du ser nu är inte en slutprodukt, fler detaljer och händelser kan komma att läggas till, det kan också vara en del felaktigheter då källor som vi använd har olika uppgifter.

Vill du vara med och påverka denna berättelse är du välkommen att kontakta undertecknad. Mailadress finner du på SDHFs hemsida.

Del två kommer att publiceras vid ett senare tillfälle.

Tomas Jangvik, SDHF.

UV – fotograferingens historia.

Del 1 1856 – 1959, åren det hände

1856

Engelsmannen William Thompson tar de första uv-bilderna, med en kamera monterad i en låda. Lådan sänks ner till ca 5 m djup, men dränks. För att ta denna bild krävdes det 10 minuters exponering, men den blev så dålig att man inte kunde se vad som var upp och ner på bilden

1850-talet

Tysken William Bauer tar bilder genom ett ”fönster” inifrån en ubåt, som han själv byggt.

1860-talet

Fransmannen Ernest Bazin tar bilder inifrån en dykarklocka. Bazin var en konstruktör som sysslade med att konstruera apparater för att utforska undervattensvärlden.

1871

En beskrivning på hur man tar bilder under vattnet publiceras av Ernest Bazin.

1888

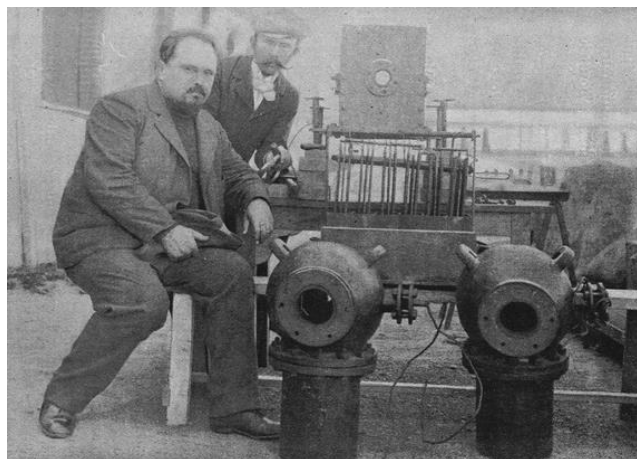
E. G. Carey lyckades, med hjälp av belysning från elektriska bågglampor ta bilder under vattnet. Han konstaterade följande; ”I och med detta blir det möjligt, att även under vattnet använda fotografiet i vetenskapens tjänst, vilket kommer att få mycket stor betydelse”.

1891

Engelsmannen Paul Regnard tar undervattensbilder.

1893

Fransmannen Louis Boutan var zoolog och arbetade på forskningsstationen Arago i södra Frankrike. Han var särskilt intresserad för levnadscykeln hos blötdjuret *Haliotis* (Havsöra), och

detta saknar inte betydelse i sammanhanget. Svårigheter med att fånga dess larver levande, gjorde nämligen att Louis beslöt sig för att lära sig att dyka. Detta gjorde han också med besked. Hans forskningsverksamhet förde honom ner mot ansenliga djup och han kom att få se åtskilligt av undervattensvärlden utöver havsöron.

Han beskrev det försprång han tyckte sig ha fått i förhållande till sina kolleger med en liknelse; ”marinbiologin av idag befinner sig i en situation, som kan liknas vid den som en tänkt besökare från månen är i, då han i sitt månskepp

flyter omkring på vår atmosfär och försöker göra observationer av livet på jorden”

Man kan göra reflektionen, att det nog har dröjt längre än vad Boutan kunde tro, innan dykandet ingick som en viktig del av marinbiologins arbetsmetoder.

Av samma skäl som många av dagens sportdykare börjar fotografera, nämligen för att visa omvärlden hur det verkligen ser ut under vattnet, startade Louis sina försök ned att fotografera under vattnet. Han var dock inte ensam om detta. Han hade sin bror, ingenjör A, Boutan, till hjälp vid kamerakonstruerandet. Kamerafodralet blev en tung och omfattande pjäs av mässing, till vilken en luftfylld tunna kopplades för att möjliggöra hanteringen under vattnet.

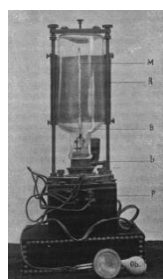
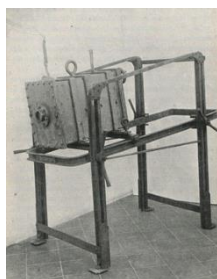
En ingenjör Cahufour hjälpte till med konstruktion av belysningen. Denna var av samma typ som E. G. Careys, nämligen elektriska bågglampor. Boutan lär emellertid också ha använt sig av magnesiumpulver, som antändes med en gaslåga och där syret kom från luften i en tunna!

Efter en lång utvecklingsperiod var det dags att i perioden maj till juli **1893** genomföra de första praktiska försöken vid Banyuls-sur-Mer (Medelhavet, nära spanska gränsen). En del av hans bilder finns bevarade och de har en förvånande hög kvalitet med tanke på omständigheterna. Han höll dessutom någon sorts djuprekord, som stod sig ca 40 år, genom att han 1899 lyckades ta bilder på 50 meters djup. Han skrev själv sammanfattande om sitt arbete; ”Jag har banat vägen. Det återstår för andra att följa efter, bryta ny mark och göra nya framsteg mot den slutliga fulländningen”

Om någon, så förtjänar Louis Boutan titeln; ”Undervattensfotograferingens fader”

Text: Leif Samuelsson

1894 - 1899

Louis Boutan tillverkar en kamera som släpper in vatten i mekaniken och på så sätt slipper vattentäta uv-hus. Han får dock inga skarpa bilder och lägger ner försöket. Louis Boutan experimenterar med uv-blixtar bestående av glasbehållare med syrgas och magnesium.

1898

J E Romborsts och C L Bristol börjar ta bilder under vattnet.

1900

Louis Boutan tillverkar en fjärrutlöst kamera med blixtar och lyckas ta en lyckad bild på 50 m djup.

Han ger också ut den första uv-fotomanualen och avslutar sedan sina experiment med uv-fotografering.

I början av 1900-talet, Jack Williamson, en amerikansk journalist, fotograf och författare, uppfinnar en anordning som gjorde undervattens filmning mer praktisk. Kamera och besättning arbetade i en sfär som förbinds med en lång slang till en vid ytan support-fartyg.

Den första kommersiella spelfilm gjord efter Jules Vernes ” En världsomsegling under havet”, filmningarna skall ha gynnats genom användning av anordningen; vilket snart ledde till förbättrade höljen för spelfilm.

1905

Fransmannen Etienne Peau laborerar med sfäriska linser vid dykningar i mynningen av floden Seine. Tekniken ligger långt före sin tid och återupptas inte förrän efter andra världskriget, 40 år senare.

1910-talet

Francis Ward tar uv-bilder av gäddor, uttrar, grodor och vattenfåglar.

1914

John Williamsson gör rörlig uv-film.

1915

Engelsmannen Fredrick Young (Royal Navy) Tillverkar en uv-kamera för British Admiralty Salvage Department.

1916

I Florida, USA, startas ett företag som heter Submarine Photo Co, troligen det första i sitt slag.

1917

De första uv-bilderna i färg (så kallade autochromer) tas av Dr W H Longley. Han var liksom Boutan en dykande forskare. Longleys kamerafodral var delvis olikt Boutans. Longley hade en form av spegelsökare för skärpeinställning.

Spegelarrangemanget var sådant, att fotografen kunde titta genom sökaren i samma riktning som objektivet, eftersom den hjälmförsedde och otymplige dykaren knappast kunde luta sig fram över kameran.

1920-talet

Den svenske marinbiologen Torsten Gilsén, forskare på hårbottenar i Gullmarsfjorden experimenterar med uv-hus till kameror i ek och blyplåt. I slutet av decenniet tog han mycket bra uv-bilder med sin utrustning.

Han lärde sig dyka med tungdykarutrustning och delvis utförde han själv de bottenskrapningar, som var en av de metoder han använde.

1926

Dr W H Longley, en ichtyologist, samarbetar med Charles Martin, från ”National Geographic Society”. Martin bidrog mycket till utvecklandet av blytttekniken. Deras färgbilder från Dry Tortugas (Florida USA) blir i januari 1927 publicerade i tidningen National Geographic.

1930

Amerikanen Dr Maurice Ewing och Dr Allyn Vine utvecklar en ”Ewing underwater camera” med synkroniserad blyxt.

Sir Robert Davis och U V Bogaerde genomför omfattande uv-fotografering av vrak i Falmouth, England.

1935

Amerikanen Fenimore Johnson tillverkar kommersiellt kameror som använder självtättningsprincipen.

1937

Dansk-amerikanen Niels Christensen uppfinner o-ringen som får stort genomslag för bl. a. uv-fotograferingen.

1938

Österrikaren Hans Hass, då 18 år gammal, har året tidigare träffat amerikanska dykpionjären Guy Gilpatric och blivit inspirerad till att lära sig dykning.

Han beslöt sig för att bli dykande zoolog. Han hade kommit så långt nu att han hade lyckats få en kamera (Robotkameran, med urverksmotor för filmframmatning) inbyggd i ett fodral, och tillsammans med ett par studiekamrater gjorde han en resa till Balkans västra kust (en gång Jugoslavien). Där fridök de och harpunerade av hjärtans lust, samt fotograferade.

Vid denna tid fotograferade Hans Hass enbart i svartvitt och utan extra belysning.

Resultatet av resan blev bland annat en utmärkt bok.

1939

Amerikanerna Dr E N Harvey och Edward R Baylor lyckas fotografera små organismer på 1260 meters djup.

Österrikaren Hans Hass åker till Västindien på en ny expedition, fortfarande fridykande och fotograferande i naturligt ljus, även denna gång blir hans fina bilder underlag till en klassisk bok. Böcker och föredrag drog in pengar till fortsatt verksamhet, men kriget kom och störde utvecklingen.

1941

Amerikanska och brittiska flottorna börjar använda kameror för diverse dokumentationsuppdrag under vattnet, bl. a. inspektion av fartygsskrov och bärgningsoperationer.

1943

Jacques Yves Cousteau och Emile Gagnan utvecklade den första andningsventilen som använde komprimerad luft från ett medfört tryckkärl för att leverera luft vid inandning. Denna "Aqua-lunga" revolutionerade dykningen, och gav fotografer en enorm frihet att experimentera med undervattensfotoutrustning.

1949

Hans Hass utvecklar i samarbete med det tyska företaget Franke & Heidecke den berömda Rollei-Marine. Ett undervattenshus för en dubbel spegelreflex Rollei 6x6cm kamera. Det blev den mest framgångsrika undervattenskameran av sin tid.

1950-talet Jacques-Yves Cousteau, född 11 juni 1910, död 25 juni 1997.

En person som betytt mycket för uv-fotograferingen/filmningens utveckling är den franske sjöofficeren Jacques-Yves Cousteau. Han var också miljövärdare, innovatör, forskare, fotograf, filmare och forskare, som studerade havet och dess livsformer i vattnet. Han var med och utvecklade Aqua-Lung. Han var också en av grundarna till den internationella dykorganisationen, CMAS

1930 kom Jacques-Yves Cousteau in på marinakademin i Brest och blev sjöofficer i franska flottan **1933**. Det blev då möjligt för honom att göra sina första undervattensexperiment. Han deltog i andra världskriget och var bl. a. medhjälpare till Emile Gagnan och tillsammans konstruerade de **1943** den första kommersiellt gångbara dykarutrustningen där inandningsluften inte återanvändes, den blev kallad "aqualung".

Denna var konstruerad med en ventil för att leverera tryckluft vid inandning.

Efter kriget var han fortfarande sjöofficer i franska Marinen, med uppgift att bl. a. röja minor i hamnar. Han undersökte också skeppsvrak och gjorde filmen *Épaves* (Skeppsvrak). Under filmningen, eller planeringen inför filmningen "Skeppsvrak" var det svårt att få tag i riktig film,

Cousteau löste detta genom att skaffa massor av film som normalt användes till småkameror och limma ihop dessa i lagom längd.

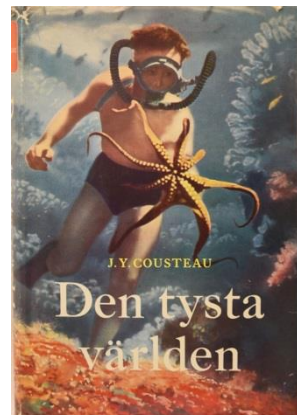
1950 grundade han den Franska Oceanografiska, FOC och leasade fartyget "Calypso" av Thomas Guinness för en symbolisk summa av en franc per år.

1953 Publicerar Jacques-Yves Cousteau sin första bok, "The Silent World" (Den Tysta Världen), medförfattare var också Fredric Dumas (även han involverad i bildandet av CMAS och sedermera dess ordförande).

1956 Jacques-Yves Cousteau får guldpalmen vid filmfestivalen i Cannes för filmen "The Silent World".

1957 Valdes han som chef för Oceanografiska Museet i Monaco. Han genomförde experiment på mätnadsdykningar och blev sedan antagen som medlem i National Academy of Sciences i USA.

Cousteau fortsätter att producera böcker och filmer. Se också separat artikel i detta nummer av Signallinan.

1951

Alexandre Ivanoff utvecklar en vidvinkellösning för uv-kameror, bestående av två linser, en plankonkav (negativ) som yttre lins mot vattnet och en konkavkonvex (positiv) monterad på objektivet.

1952

Österrikaren Arnold Stepanek (grundare av Subal) blir inspirerad av Hans Hass och bygger ett uv-hus av gummi och glas till sin Kodak Retinette. Denna använder han till fotografering i bl. a. bäckar.

1953

Kameratillverkaren Rolleiflex patenterar ett uv-hus till sina kameror baserad på specifikationer från Hans Hass.

René Hugenschmidt (Hugyfot) kommer i kontakt med dykningen och blir intresserad av uv-foto.

Hugyfot, Schweiz, startar produktionen av uv-hus som är begränsade till Agfa, Edixa, Exakta, Kodak, Leitz, Voigtländer och Zeiss-kameror.

1954

Amerikanen Dr Harold Edgerton vid MIT utvecklar elektroniska blixtrar för uv-kameror.

Arnold Stepanek (Subal) gjuter ett uv-hus av metall.

1955

Dennis Österlund, Bengt Börjesson, Åke Follin, Ivar Dahlberg, Lennart Eriksson, och Curt Lindblad planerar en expedition till Röda

Havet. De köper en båt som byggs om och anpassas till verksamheten, båten döps till "Red Sea".

I januari startar resan mot Röda Havet, med stopp i bl a svampdykarstaden Kalymnos i Grekland, för att sedan via Suezkanalen komma till Hurghada i Röda Havet. Utanför Hurghada genomförs flera dykningar vid ön Abu Kasseh, där man bl a filmar kräftor. Gruppen finner också flera skeppsvrak från andra världskriget, samt filmar hajar. Utanför Sudans kust lär man känna pärlfiskare och man filmar också rockor, barracudor och många andra djur. Expeditionen leder till boken och filmen "Expedition Röda Havet" och det blir en svensk milstolpe inom både uv-foto och uv-filmning.

Åke Follin konstruerade och lät tillverka expeditionens andningsapparater. Dessutom konstruerade han undervattensfodral till alla expeditionens kameror.

Den belgiska uppfinnaren Jean de Wouters gör Calypso Phot för dykutrustningstillverkaren SOS. Det blir den första vattentäta 35mm amfibiska kamera med 35 mm lins, som kan användas både över och under vatten. Det kom ut på marknaden 1961 med en 35mm och en 28mm objektiv, 1/20 till 1/1000

1956

Hugyfot släpper den första generationen av uv-hus, mer anpassade för dykare. Modellerna är utrustade med sidomonterade reglage för bländare och skärpa.

1957

Hugyfot tillverkar en första generation uv-hus för filmkameror, främst för Bolex, Bauer, Beaulieu, Camex och Nizo. Produktionen tas fram i första hand för beställningar till dykare och levereras i mer än 36 länder.

1959

Världens första amfibiekamera, Calypso Phot av Jean de Wouters, licensieras till Nikon.

#

Vi har förlorat två av våra hedersledamöter.

Bertil Jung

Bertil Ivar Fredrik Jung, Lidingö, är död. Han blev 99 år. Närmast sörjande är Kajsa Ohsin med familj och brorsöner med familjer.

Man skulle kunna skriva en historiebok om 1900-talet sett genom Bertil Jungs ögon.

Han föddes den 15 december 1914, samma år som första världskriget drog över Europa. Bertil bevakade den sovjetiska flottans rörelser i Leningrad från en ubåt i Finska viken under det andra stora kriget. Och han förlorade nästan sin bror, frivilligflygaren Arne Jung, som NKVD-krigsfånge under finska vinterkriget.

Bertil svor åt allt sovjetiskt, genom hela kalla kriget och ända fram till den mystiska historien om en ubåt som kanske smög kring i Stockholms skärgård, bara månader innan han dog den 23 december 2014.

Bertil var son till Gärda och Torsten Jung, vd i Förenade Svenska Tändsticksfabriker och högerhand till affärsmogulen Ivar Kreuger.

Bertil var tuff redan som liten. Kanske blev han sådan av att ligga ensam på sanatorium i månader med tuberkulos. Eller av att segla ensam till Holland som ung i en segelbåt, som ingenjörssläkten kallade "Branock" för att den inte var byggd helt riktigt, som den borde. Eller för att farbror Helge Jung var general och ÖB, och det därför inte var fråga om

huruvida Bertil och hans tre bröder skulle göra militärtjänsten – utan bara var någonstans.

Bertil specialiserade sig på ubåtar och dykning. Han var officer i flottan 1939–53 och mariningenjör i reserven till och med 1962. När ubåten Ulven minsprängdes och sjönk 1943 med 33 besättningsmän i Göteborgs skärgård var Bertil bärgningsledare. Under arbetet räddade han även livet på en dykarkollega och tilldelades för detta den mycket sparsamt förekommande guldmedaljen "för berömliga gärningar".

Han utbildades dessutom på skeppsbyggnadslinjen på KTH och specialiserade sig i sitt civila liv på ångturbiner. För sin tid var han ovanligt vittberest, och hade sett mycket av världen. Som sjöman som fick köras i skottkärra tillbaks till hamnen i Rio de Janeiro efter för mycket sockerrörsbrännvin. Eller Kap Horn, som han rundade på botten med sin dykutrustning på.

I Öresund plockade han bort sjöminor, och regalskeppet Vasa såg han under havets yta innan hon bärgades. Bertil hörs på en direktsändning med radiomannen Sven Jerring, där de första ubåtsräddningsklockorna testades, antagligen 1945. Han var hedersmedlem hos Svensk Dykeri-historisk Förening.

På äldre dagar blev han mindre tuff och mera mild. Det var nog Gunborg Engströms förtjänst, de blev ihop i 1987.

Bertil fick inga egna barn, men hade en stor familj. In i det sista var hans huvud klart.

Han begravdes i januari på Vireda kyrkogård i Småland.

EVA JUNG
Köpenhamn

Ove Dahlstedt in memoriam

Ove, som föddes 13 mars 1935 blev hedersledamot i SDHF 2006 efter att ha varit en mycket aktiv medlem nästan sedan starten och i Dyktankhuset hittar vi flera av Oves skänkta föremål.

Ove hade en lång och omväxlande dykarkarriär bakom sig. Tjugutvå år gammal anställdes Ove, sommaren 1957, som dykinstruktör hos Dennis Österlund på hans dykarskola i Grebbestad. Ove var då självlärd scubadykare, som redan hade hunnit lära sig oxygendykning. Samma höst började yrkesdykarkarriären med anställning hos Rudolfssons dykartjänst, där bärgning av sjunktimmer var en av uppgifterna. Efter detta vidtog frilansjobb tillsammans med Rune Annander efter att Ove fått en gedigen utbildning i tungdykning av Runes far Gunnar Annander.

Det egna företaget, Dahlstedts dykeri, startades 1960 och 60-talet innebar en mängd nya spännande projekt av både praktisk och teoretisk natur. Företaget var med och lade ner ett antal sjöledningssystem till vatten- och avloppsverk i bland annat Vättern och Sommen och till Studsviks anläggning. Oves son Peter var i perioden 1980 till 2000 till stor hjälp för sin far i företaget. För några foto från Oves arbete som dykare se Signallinan nr 8, 2001.

Ove, som var tekniskt intresserad, började tidigt med tri-mix och utvecklade ett eget system för att blanda och analysera helium-luftblandningar och han byggde egna oxygenapparater (På bilden syns en av dem). Ove hade stöd från Styrelsen för Teknisk Utveckling för utveckling av ett katamaranbaserat dyksystem. (Om detta kan man läsa i Signallinan 31, 2013). Detta bara för att nämna några av alla Oves olika projekt.

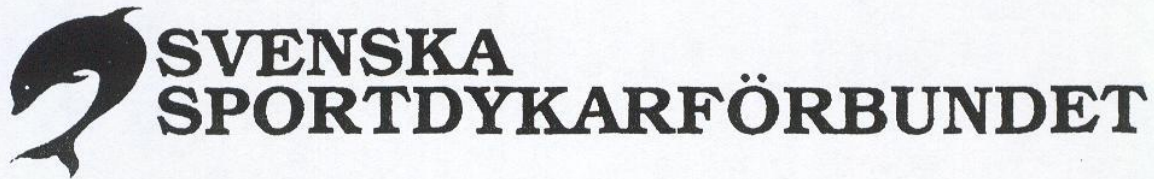
På den akademiska sidan var Ove ofta i kontakt med Arbetsenheten för Undervattens Teknik (AUT) på CTH, Göteborg och med FOA Navalmedicin i Stockholm. Ove deltog både som elev och föreläsare i olika kurser rörande dykning. Efter att jag träffat Ove första gången i början av 1980-talet kom vi att tillbringa många timmar i telefon med diskussioner om både teoretiska och praktiska frågor rörande dykning och dykerimedicin med knytning till Oves projekt.

Vad inte många av dykvännerna kände till var att Ove var en aktiv segelflygare sedan tonåren och han erövrade år 1967 Guld-C diplom med diamant efter att ha nått 4650 m och flugit 34 mil mot angivet mål. Ove var också under många år segelflyglärare.

Vi har sedan några år saknat Ove vid våra aktiviteter och det har blivit glesare mellan de inspirerande telefonsamtalen sedan Ove blev sjuk. Det är med saknad, men med en mängd goda minnen, jag och de andra kamraterna i Svensk dykerihistorisk förening nu konstaterar att Ove inte längre finns bland oss.

Hans Örnhausen

Guldsponsorer:

Idrottens Hus, 123 87 Farsta, tel 08-605 63 75, fax 08-605 63 72

#

IBSOPHONE

MAXIMATOR®

**INGENJÖRSFIRMA
CURT NYBERG AB**

Tele, Gotland. 0498-29 77 00
Tele, Stockholm. 08-747 00 05

E-post. info@curt-nyberg.se
Web. www.curt-nyberg.se

På sortimentet finns bla.:

- *Högtryckskompressorer
- *Ventiler & ventilsystem
- *Service & reservdelar
- *Lyftsäckar
- *Gasbostrar
- *Filter & avskiljare
- *Fyllningsramper
- *Dyktelefoner

#

Tidigare Trelleborg Protective
Products AB

Aleris

FLYG- OCH DYKMEDICIN

#

INTERSPIRO

#

**RATTAR, SPÅKAR OCH VRED
ABSOLUT FÖRBJUDNA**

Vår idé är enkel, du koncentrerar dig på upplevelsen så ser vi till att utrustningen fungerar - utan din inblandning.

Xstream Dive exempelvis har inte en enda ratt eller spak som du skall vrida på för att den skall fungera. Optimal funktion oavsett djup är inbyggt redan från början - varför krångla till det?

#

NDE
Offshore

Framtida evenemang:

För uppdaterad info se vår hemsida www.sdhf.se

Årsmöte i Göteborg 16 april, 2016

#

Möte i Åbo, Finland 20 – 22 maj

#

Skärgårdsmässan, Galärvarvet Stockholm

27 – 29 maj 2016

#

Dansk Dykkehistorisk selskap 20 år

20 augusti, Ebeltoft, Jylland

#

SDHF vill tacka Dykarskolan och all personal där för en fantastisk insats under International Historical Diving Event i augusti 2015. Utan er hade det inte blivit något möte.

Stort tack

Yrkesdykarskolan Göteborg

Professionell IDSA-dykarskola som utbildar enligt försvarsmakten och IDSA till alla certifikatsnivåer

Skolan där alla skall växa

#

Skulle du vilja vara redaktör för Signallinan? Hör i så fall av dig till vår ordförande birgitta.forsen@gmail.com eller till info@sdhf.se